

ANY 2022

UNTIL ^{UGBos} DEATH

MONITORATGE
DEL DRET A
LA VIDA

CA MINANDO
FRONTERAS

Monitoratge Dret a la Vida 2022

Aquest informe aporta les dades de víctimes de la necropolítica aplicada en el control fronterer durant l'any 2022 a la Frontera Occidental Euroafricana. Xifres que han estat confirmades pel Col·lectiu Ca-minando Fronteras en el nostre Observatori de Drets Humans, on es registren les víctimes de les rutes marítimes del Mediterrani Occidental en les rutes de l'Estret, Alboran i Algèria i de l'Atlàntic en la ruta canària; així com les terrestres de les tanques de Ceuta i Melilla.

Perdre la vida en el camí s'ha normalitzat en els discursos del control migratori i aquest fet permet l'augment de les víctimes i la implementació d'instruments de repressió cada vegada més mortífers contra les comunitats migrants. Després de l'any 2021, que va suposar l'aplicació de la doctrina del xoc amb el canvi de la ruta migratòria cap a l'Atlàntic, continuen augmentant les víctimes, que han superat les de l'any 2020.

Durant el primer semestre de 2022, documentat en aquest informe, la militarització del control migratori ha anat escalant en l'aplicació d'accions que ataquen de manera sistemàtica els drets humans de les persones migrants. L'exemple més destacable de l'escalada de violència en frontera va ser el 24J en la massacre de Melilla-Nador¹.

En els últims sis mesos de l'any, hem assistit a un augment percentual en les xifres de víctimes respecte al nombre de sortides, mantenint-se en aquest temps la ruta algeriana com la més activa i també com la que presenta més deficiències en les estructures de defensa del dret a la vida.

Però a més, ens semblava necessari efectuar també en aquest informe una anàlisi de les eines que s'han utilitzat per a exercir violència sistemàtica contra les comunitats migrants. En aquest sentit, intentem obrir el camí cap a una anàlisi del que ha passat a la frontera durant aquests sis mesos que posi els drets humans en el centre i serveixi de contrapès als discursos i fervors bel·licistes. És per això important analitzar les violències que les comunitats migrants reben diàriament i per què canals, quin impacte té en les seves vides i com moltes d'elles acaben morint després d'una llarga agonia de vulneració de drets continuada.

Les xifres i històries que comparteix aquest estudi són essencials per a avançar en el respecte dels drets de les víctimes i els seus familiars. La seva memòria ha de continuar present i il·luminar un camí que ens porti a la veritat, reparació, justícia i no repetició.

¹Es tracta d'un dels esdeveniments més mortífers mai succeïts a la frontera terrestre hispà-marroquí. Almenys 40 persones hi van perdre la vida i desenes de persones van desaparèixer, mentre que va haver-hi centenars de ferits, tot això després de l'acció coordinada per part de les forces policials dels Estats espanyol i marroquí.

TOTAL DE VÍCTIMES

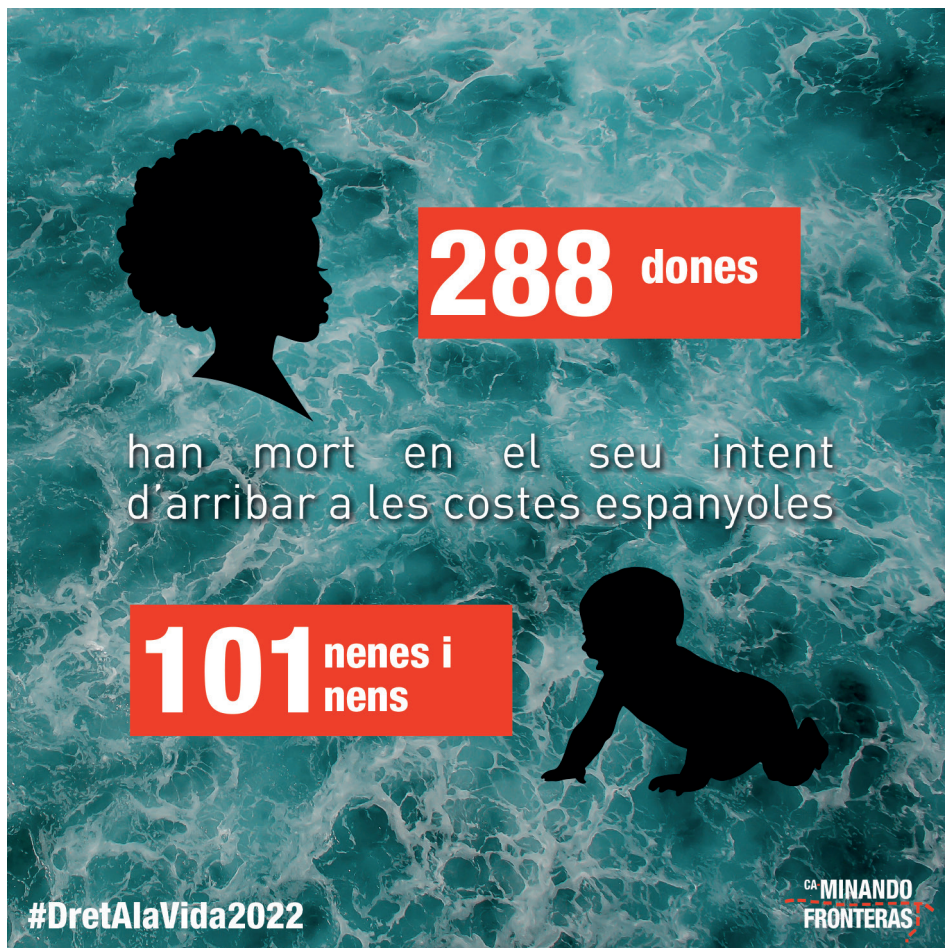
Cada víctima representada en aquesta infografia té una història, una família, una comunitat. Compartien anhels, somnis, esperances i ganes de viure que van quedar truncades.

Cadascuna d'elles deixa un buit que se sent al si de la seva comunitat, de les xarxes familiars, però totes les vides juntes que es van perdre suposen un impacte global en els seus llocs d'origen, als països on van morir. No són dades aïllades, són un conjunt de morts que comparteixen els mateixos responsables, persones que van perdre la vida per efecte de polítiques aplicades a determinades poblacions en moviment.

“Ella venia per a curar-se. La pobra va sortir fugint d'aquest vell, però ja estava malalta. Deia si em curo us ajudaré molt. Anava a França. On dius que va ser l'accident?, És el mateix oceà de Abidjan? És molt perillós. Us trucaré per a veure si hi ha alguna notícia. Ara cal dir-li-ho a la mare”, germana d'una dona ivoriana.

“Va sortir amb altres joves del poble, es van anar tots, ja no podien viure. No sabia que s’aniria, aquest poble és molt petit. Van sortir tots en una mateixa barca, i els busquem, però no apareixen. Ens hem quedat sense joves, alguns pares han fet una cerimònia, han començat el dol. No puc fer-ho, encara no, vull esperar”, pare d’un jove malià.

VÍCTIMES DONES I INFÀNCIA

Durant aquests anys s'ha implementat la violència sexual com una eina de tortura en el control migratori, com a càstig sistemàtic per a les dones que s'hi mouen.

La sofreixen per part de les forces de seguretat, però també dels seus companys de viatge, i per altres homes a les societats que travessen al seu viatge.

“S’ha mort, tenia VIH, però es va arribar tard a prendre el tractament. Acumulava moltes violències, com altres dones, com jo mateixa que sóc agent comunitària, no ens lliurem ningú. Va intentar creuar dues vegades, en una va veure morir a dues germanes. Però clar, quan et detenen després de la mar perquè et tiren al desert o al sud i aquí et violen i violen... encara que fem molta labor de sensibilització les condicions no permeten que les dones es protegeixin. Estan morint diverses germanes així, sobreviuen potser a la mar, però moren després de tots els dolors que anem acumulant durant els anys. Que reposi en pau”, companya d’una víctima.

Les dones i la infància migrants sofreixen violències diferenciades, que es creuen quan es tracta d’unitats familiars. Per això la majoria de les mares esmenten el dolor de la pèrdua de la seva progènie com una de les pors majors en el seu procés migratori.

Centenars de nens i de nenes coneixen ja el dolor i la repressió de les eines de control del moviment. Adolescents que són estigmatitzades, criminalitzades, assenyalades i violentades. Una infància que és reprimida amb els instruments violents de la necropolítica. Que a més, és estigmatitzada mitjançant l’aplicació de l’etiqueta de migrants com una eina que anul·la els seus drets com nens, nenes i adolescents.

A més, molts d’ells són representats en els discursos sota les sigles MENA per a allunyar-los de manera definitiva de la seva condició d’infància. Tot açò, mentre la infantesa d’edat més baixa corre el risc de ser separada dels seus familiars per la presència del racisme institucional com a part dels elements de control de fronteres.

“No vaig poder creuar amb ella, ens van separar a peu de platja, de nit, va ser com si m’arrenquessin una part de mi. Va arribar sana i a bon recull a Canàries. Vaig fer tot per a creuar, com fos, de la manera que pogués, vaig arriscar la meva vida perquè sense ella no sóc res. Sis mesos després vaig arribar també al mateix lloc. Vaig pensar a abraçar-la, que seria fàcil, però no va anar així. És la meva filla, la meva filla. Vaig fer tot el que em van demanar, tot, papers, adn. A vegades no els entenia però encara així ho feia. Vaig haver de recórrer a una organització perquè no m’escoltaven, demanar ajuda. Alguna persona que defensés els meus drets i m’escoltés. No dormia, no menjava, cridava a l’organització cada dia. Mesos després la tornava a abraçar, va ser un calvari. Estic segura que si no hagués estat acompanyada no me l’haguessin retornat. Estic segura que hi ha molt de racisme i per això ens miren malament, ens castiguen, pensen que som males mares. Però és mentida, quina mare podria fer i sacrificar el que he fet jo per la meva filla? Aquestes dones dels centres, de menors, no són millors mares que jo, però sí que són més racistes que jo”, declara una mare víctima de separació familiar.

“Vam sortir junts de Duala, tot ho fèiem junts com una família. Les nostres mares són molt pobres i des de petits, veníem pels carrers, trèiem una mica de diners per a sobreviure. Així que un dia pensant en la nostra família, vam sortir, anàvem treballant on podíem, i quan no podíem, mendigàvem. Hi ha molta feina a les fàbriques de peix i aquí ens vam ficar treballant dia i nit. Alguna cosa manàvem a les famílies, la resta per a poder creuar. El dia va arribar i sortim. La pneumàtica es va parar i vam demanar ajuda durant hores, s’anava enfonsant, li vaig perdre a la meitat de la nit, es va anar al fons, i no vaig poder fer res. Encara no li he dit res a la família, no tinc forces. Quants anys tinc dius? Quinze, les dues, vam néixer amb un mes de diferència”, explica l’amiga d’una víctima de la frontera.

“Ella? Ella era ivoriana, havia sortit de Tarfaya per a dirigir-se a Cap Bojador i seguir cap a Dakhla, però de sobte vam deixar de tenir notícies seves. Després de Cap Bojador hi ha un control de la policia. Els gendarmes la van fer baixar del bus que la transportava cap a Dakhla, i després de passar pel control van dir que havia estat alliberada, però no hem tornat a saber res més d’ella. No sabem què ha pogut passar-li, fa ja més d’un mes d’allò”, elata un familiar d’una dona desapareguda.

VÍCTIMES PER MESOS

No hi ha mesos sense morts aquest any, pensar-ho així fa por, i sis persones van morir al dia durant 2022. La frontera no dóna treva, el risc està present de manera permanent. N'hi ha prou amb moure's perquè el dret a la vida sigui amenaçat. Gener ha estat el mes més mortífer, seguit de juny i octubre.

“Al gener, els primers dies, va haver-hi més de tres-centes desaparegudes. Podeu mirar el Facebook i els grups de famílies algerianes. Molta gent no sabem on està, però van sortir de la zona d'Orà i els busquen les famílies.

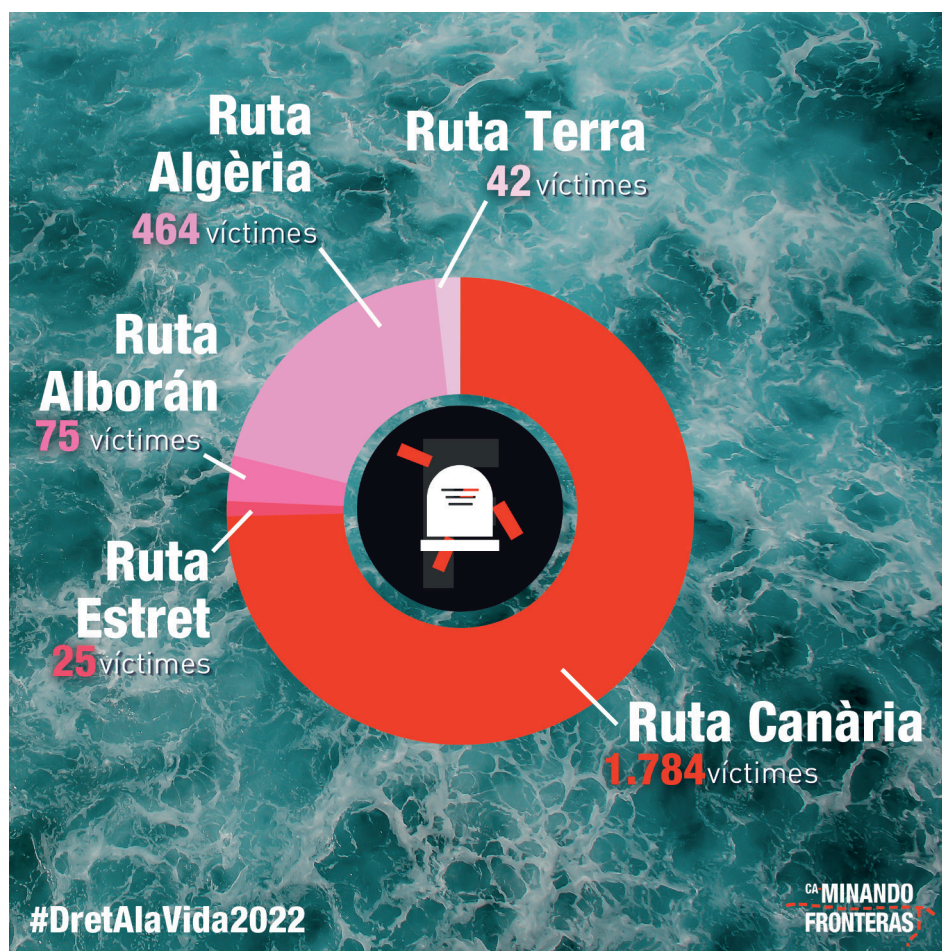
Aquests dies van arribar moltes embarcacions, però unes altres encara no han donat senyals de vida. Si estan morts o vius, o detinguts potser. No sabem quantes poden ser, és difícil saber això, és important poder tenir tota la informació per a buscar-los”, declara una líder comunitària algeriana.

“Busco al meu germà, és de República Democràtica de Congo. Viatjava amb una altra dona congoleesa i el seu fill de 7 anys. Si us plau, ajudeu-nos. Van sortir el 6 de desembre de Tan Tan, eren 56 persones. Si us plau, fins i tot si es troben cossos, si teniu nova informació digueu-nos-la. Mira, anava amb el pèl així. Anaven els tres junts en l'embarcació”, explica un germà d'una víctima de la frontera.

“Estic buscant al meu germà M.D, és senegalès. Necessito ajuda si us plau. Ell va desaparèixer fa molts dies, anava amb altres 55 persones. Va sortir des de Tan Tan, però ja han passat massa dies, haurien d'haver arribat ja. No es triga tant, fins i tot tenint problemes. La meva dona i la meva mare porten molt temps preocupades, sense dormir. Ara jo... Porto cinc dies que tampoc dormo, el meu cap està ocupat. Crec que haurien d'haver arribat ja. Jo mateix vaig estar en l'aigua. Cal pensar que són gent molt jove, són dones, són nens petits, són gent de 15, 17, 22, 30 anys. Tots tenen les seves famílies preocupades, tots tenen la seva vida abans d'anar a la mar. No poden quedar-se en la mar.

Hi ha rumors que diuen que hi ha tres supervivents que van ser a l'hospital de Tan Tan, però no sé si és veritat. Necessitem que ens ajudeu a trobar-los, són molts dies. Són molts dies i seguim sense tenir notícies”, explica un germà d'una víctima de la frontera.

VÍCTIMES PER RUTES MARÍTIMES

La ruta Atlàntica continua sent la més mortífera. Les seves característiques físiques, les embarcacions massa febles per a l'oceà, les llargues distàncies, les relacions polítiques entre els països en la zona subjectes a interessos territorials marítims i terrestres, fan que sigui complicada la col·laboració per a defensar el dret a la vida entre els països, o que hi hagi demores en l'activació de serveis de rescat.

“A les quatre de la matinada havien alertat familiars d'una pneumàtica amb 53 persones que havien sortit feia quatre hores des de Tarfaya. Quan vam aconseguir parlar amb l'embarcació ja hi havia persones que estaven a l'aigua. Vam traslladar la informació als serveis de rescat que ja comptaven amb una posició ja que havien estat alertats hores abans. Els familiars ens van trucar perquè no van veure reaccionar als serveis de rescat i les persones seguien en risc. Ens assabentem llavors que Rabat s'encarregava de la coordinació

del rescat. Van passar hores sense resposta fins que a les tres de la tarda les autoritats marroquines van dir que la pneumàtica havia estat localitzada, però només havien trobat a deu persones amb vida, entre elles sis dones i que també s'havien recollit dos cadàvers en la mar. La resta havien estat víctimes d'una tragèdia que es podria haver evitat si els serveis de rescat s'haguessin activat amb major celeritat i si aquests mitjans haguessin estat coordinats en terra i aire. Una tragèdia evitable perquè es comptava amb la posició de l'embarcació i també amb informació de la situació de risc en la qual es trobava”, relat extret de la helpline del col·lectiu Ca-minando Fronteras.

“El 7 de desembre van alertar a la nostra organització d'una embarcació amb 56 persones, entre elles cinc dones i tres bebès. Vam informar les autoritats de l'Estat espanyol i el Marroc. L'embarcació va aconseguir comunicar a través d'un telèfon informant de la seva posició i explicant que es trobaven en una situació de risc. El dia 8 a la tarda es va rebre l'última trucada on demanaven un rescat urgent, després el telèfon va deixar de funcionar. Els mitjans de cerca van trigar un dia a mobilitzar-se malgrat tenir posicions exactes de l'embarcació en perill. Quan es va començar la cerca es va fer amb mitjans insuficients. Aquestes 56 persones formen part de les víctimes que han estat documentades per la nostra organització i les famílies continuen buscant amb l'esperança de trobar-los i amb la necessitat de saber la veritat i qui són els responsables d'una tragèdia que podria haver-se evitat”, relat extret de la helpline del col·lectiu Ca-minando Fronteras.

“El 24 de setembre una embarcació amb 34 persones, entre elles dues dones van sortir des de Lamsid, al sud de Laayoune. Al mateix temps, el cicló tropical Hermine transitava l'Atlàntic. Durant dies va estar desapareguda, fins que l'1 d'octubre un vaixell de càrrega va localitzar una pneumàtica a 278 km al sud de Gran Canària. En ella hi havia quatre cadàvers i un home encara amb vida, que va ser traslladat a l'hospital a Las Palmas. La família del supervivent es va posar en contacte amb la nostra organització i vam poder confirmar que es tractava de la persona que estaven buscant. Dies després la mare va poder mantenir contacte telefònic amb el seu fill. Acabava per a ella el que qualificava com a malson. Per a la resta de famílies començava el dol, ja que les declaracions del supervivent constataren la mort de la resta de persones de l'embarcació que havien estat sorpreses pel cicló en el seu camí cap a Canàries”, relat extret de la helpline del col·lectiu Ca-minando Fronteras.

Alboran i l'Estret continuen sent rutes menys transitades, però el risc si s'empren és que l'omissió del deure de socors està present en elles de manera constant. Els mitjans de rescat no s'activen, o s'activen molt tard en el que concerneix les embarcacions alertades.

“La matinada del 8 de gener van partir vint-i-vuit persones en una embarcació pneumàtica des de Dar El Kebdani. Van perdre la comunicació amb les seves famílies a les 8.00 utc. No va ser fins a migdia que la nostra organització va rebre l'alerta i la vam traslladar immediatament al MRCC i a Salvament Marítim. Durant les successives trucades a Salvamento Marítimo, van preguntar moltes vegades les mateixes dades de l'embarcació que ja havíem facilitat en les anteriors trucades. Desconeixem quins mètodes de cerca es van activar aquesta tarda però, i açò és segur, cap mitjà va ser mobilitzat específicament per a buscar a aquestes persones durant tot aquest dia. A la nit l'embarcació va llançar una trucada de socors a través del 112, i es van activar mitjans entrada la matinada. Ja a aquestes hores Salvamento va tornar a trucar a la nostra organització per a demanar les dades de l'embarcació, que ja havíem proporcionat des del matí en totes les comunicacions establertes amb ells. Es va mobilitzar llavors una salvamar i un mitjà aeri, però ja va ser massa tard.

Dies després la mar va retornar cinc cossos, quatre dones i un home. Vam aconseguir fer una per-identificació que ens indicava que aquestes persones viatjaven en l'embarcació que havia estat alertada el dia vuit. A partir d'aquest moment, es va informar les famílies i també a les autoritats espanyoles perquè les persones fossin enterrades conforme al ritu musulmà que van professar en vida”, relat extret de la *helpline* del col·lectiu Ca-minando Fronteras.

“La matinada del 13 d'agost, tres nois van sortir a bord d'una moto d'aigua des de Kariat. Les seves famílies ens van alertar a la tarda, informant que altres tres motos van sortir també del mateix lloc, amb un nombre de persones a bord desconegut. Vam trucar a Salvament Marítim Almeria, qui ens van informar d'una arribada amb dues persones. No vam saber si s'havia activat algun mètode de cerca. L'endemà una altra moto d'aigua va ser rescatada, amb tres persones, i vam facilitar el nom del noi, K.B., la família del qual ens havia autoritzat a buscar. Malgrat això, no rebem confirmació que ell hagués arribat o no, tampoc la seva família. Des de llavors, K.B. i els seus dos companys continuen desapareguts”, relat extret de la *helpline* del col·lectiu Ca-minando Fronteras.

“El 21 d'octubre vam alertar a Salvamento Marítimo d'una embarcació de 13 persones, entre elles tres dones, que havia sortit des de Nador aquell mateix dia, després de rebre la informació per part de les seves famílies. Aquesta mateixa tarda des de les xarxes socials de

Salvamento Marítimo es van publicar dos rescats de 12 i 13 persones en la zona. Vam trucar preguntant si sabien si hi havia alguna dona entre les persones rescatades per a poder comprovar, en cas que així fora, si es corresponia amb la mateixa embarcació alertada. La resposta va ser negativa, remetent-nos a la Policia Nacional i a una organització amb un telèfon l'horari d'atenció del qual és limitat i que no respon a les necessitats d'una situació d'emergència.

El dia 23 vam rebre una trucada de Salvamento Marítimo, preguntant per més informació relativa a l'embarcació. Vam preguntar si això es devia al fet que pogués coincidir amb alguna de les embarcacions rescatades, al que ens van respondre que no ens podien confirmar res perquè, segons ells van explicar, un contracte de confidencialitat no els permetia donar informació sobre els rescats. A hores d'ara les 13 persones segueixen desaparegudes”, relat extret de la *helpline* del col·lectiu Ca-minando Fronteras.

la ruta algeriana està totalment invisibilitzada, l'omissió del deure de socors s'uneix a la manca d'alertes per part de les persones i les famílies, que avisen massa tard. Aquests dos fets conjunts fan que, encara que sabem que hi ha centenars de famílies buscant a víctimes d'aquesta ruta, no es puguin donar xifres que s'aproximen a la realitat.

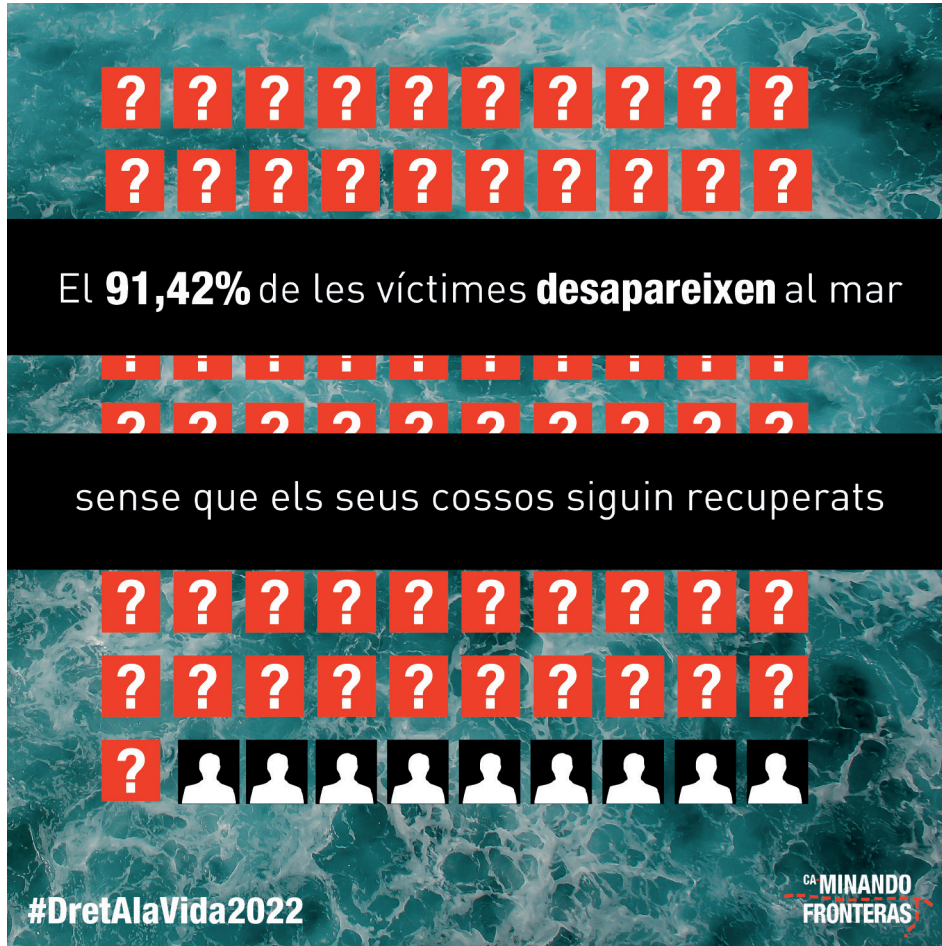
“L'11 de maig les famílies de les persones que anaven a bord d'una embarcació que havia sortit des d'Orà, des de Mers el Hadjadj, van alertar a la nostra organització. Eren nou homes i dues dones, una d'elles embarassada, que no s'havien pogut comunicar amb les seves famílies des que van sortir el 7 de maig. En aquest moment, es va transmetre la informació als Centres de Coordinació de Salvamento de Cartagena i d'Almeria. Ens van sol·licitar informacions més recents, per al que se'ls van enviar els números de telèfon que anaven a bord. En les comunicacions dels dies següents ens van informar que no tenien constància de cap arribada similar, desconeixem si es van arribar a activar mitjans específics de cerca i rescat.

El 14 de maig un vaixell de l'armada havia rescatat a algunes persones, però no sabien quantes ni tenien més informació. Ens van recomanar trucar al telèfon general de la Guàrdia Civil o a Creu Roja Almeria. Gràcies a la col·laboració amb Creu Roja Almeria es va poder confirmar que únicament van ser trobats tres homes, i que es tractava de l'embarcació que va sortir el dia set de maig. Els cossos de les dues dones i dels altres sis homes es troben desapareguts fins al dia d'avui”, relat extret de la *helpline* del col·lectiu Ca-minando Fronteras.

“El fill del meu amic va sortir el 9 de novembre; mira, en el telèfon posa que li va arribar un missatge el dia 10 de novembre. No sabem res d'ell des de llavors. Mira, et mano les fotos d'ell, també hi ha algun vídeo. Va sortir amb altres 20 persones des de Boumerdès la matinada del dia 9. Hi anaven altres vuit joves subsaharians i dotze algerians. Els diuen que van arribar-hi, però no s'han pogut comunicar amb ell. Jo no m'ho crec, hi ha molta gent que diu coses. Però la família... El seu pare, el seu germà, em truquen tota l'estona, diverses vegades al dia, em pregunten si ha arribat algun vaixell, encara que és molt de temps, no? Ha passat ja un mes i vint dies. Ha d'haver passat alguna cosa”, explica un líder comunitari encarregat de la cerca d'un desaparegut.

“El 7 de desembre van sortir 14 persones, entre elles dues dones i una bebè, des d'Alger en direcció Balears. Les seves famílies ens van alertar la tarda del 9 de desembre. En passar la informació a Salvamento Marítimo, ens van informar que el MRCC Alger havia transmès també aquella mateixa alerta. El dia 15, altres famílies es van posar en contacte amb nosaltres, preocupades pels seus éssers propers. S'havien desplaçat a denunciar la desaparició, però, malgrat això, ni les famílies ni nosaltres hem rebut cap informació sobre quins mitjans es van activar per a buscar a les 14 persones. Avui segueixen desaparegudes.”, relat extret de la *helpline* del col·lectiu Ca-minando Fronteras.

PERCENTATGE DE DESAPAREGUDES

La majoria de persones víctimes de les rutes marítimes desapareixen i les famílies no aconsegueixen tenir un cadàver que identificar per a poder constatar que estan mortes. Això suposa que les comunitats i familiars s'enfronten a un dol denominat com a ambigu² que té múltiples impactes legals i psicosocials

“L’11 de maig van sortir 14 dones, sis menors i 39 homes des de Guelmim a les dues de la matinada a bord d’una pneumàtica. Durant els tres dies posteriors vam continuar en comunicació amb els serveis de rescat per a traslladar números de telèfon que fossin a bord. Desconeixem si es van activar mitjans específics per a la cerca i rescat d’aquesta embarcació. El 15 de maig l’embarcació va donar senyals de vida, explicant que es trobaven enfront de Tarfaya i que havien mort ja diverses persones. Ens van confirmar que el MRCC coordinava la cerca i rescat. La comunicació amb l’embarcació va ser fluida perquè estava en zona de cobertura, encara que intentaven enviar posicions sense aconseguir-ho. Ens contaven que la gent

²El dol ambigu, o pèrdua ambigua, es produeix quan hi conflueixen circumstàncies que impedeixen a la persona obtenir respostes i donar un tancament al que li ha succeït al seu ser estimat, allargant el sofriment i dificultant el propi procés de dol. Pot ser de tipus psicològic (per exemple, en casos de persones amb deterioració cognitiva o malalties neurodegeneratives) o de tipus físic, com succeeix amb les defuncions i les desaparicions en contextos de frontera.

s'estava morint de set perquè portaven ja diversos dies a la deriva. La nit anterior havien bolcat i vàries hi havien mort. A les 18.30 UTC es va confirmar el rescat, finalment, de 46 persones, entre elles 10 dones i dos menors. També havien rescatat dos cadàvers. Els cossos d'11 persones van quedar en la mar. Durant les trucades posteriors d'angoixa dels familiars, en una d'elles ens deien desesperats que si almenys hi hagués un dels cossos podrien verificar la mort i començar el dol", relat extret de la *helpline* del col·lectiu Ca-minando Fronteras.

"Vam sortir des de Mohammedia fa tres dies. Abans-d'ahir vam perdre el motor, així que vam intentar tornar a costa. Quan va caure el motor a l'aigua, també va caure Z. Ell es va intentar agarrar a un bidó i nedar, però el vam perdre de vista. No hem tornat a saber d'ell. Ahir un altre company va quedar en l'aigua, ens estàvem enfonsant, estàvem tots en l'aigua, vèiem un vaixell.

Nosaltres els supervivents estem bé, però heu de trucar a la dona de Z. i explicar-li el que ha passat. Jo mateixa li ho he intentat explicar, però no creu que Z hagi quedat en l'aigua, diu que potser el seu marit hagi arribat nedant a terra, però és molt difícil. Fa falta que li ho expliquem vosaltres. També que parleu amb la família a Camerun, aquest és el telèfon de la seva germana.", relata una dels supervivents del naufragi.

EMBARCACIONS DESAPAREGUDES

Quan desapareix una embarcació amb totes les persones a bord, aconseguir un relat del que ha succeït és molt més difícil i suposa una angoixa més gran per a les famílies de les persones que comparteixen aquesta embarcació. No tenen la informació de persones supervivents que en moltes ocasions és clau perquè els familiars puguin fer el dol encara que no estigui el cos.

“68 persones, entre elles 30 dones -dues embarassades- i nou menors, van enviar posició des de la pastera en la qual es trobaven el 10 de gener al matí, al costat d’una trucada d’auxili.

Es va traslladar aquesta informació als serveis de rescat, el MRCC va assumir la coordinació. 24 hores després d’haver demanat ajuda, Rabat ens informa que ha rebut una nova posició d’aquesta embarcació; nosaltres no aconseguim contactar amb elles. És a l’endemà quan Rabat declara haver enviat un patruller a la zona de les posicions i no haver-hi trobat res. A partir d’aquest moment es va deixar de buscar la pastera. Avui dia les 68 persones segueixen

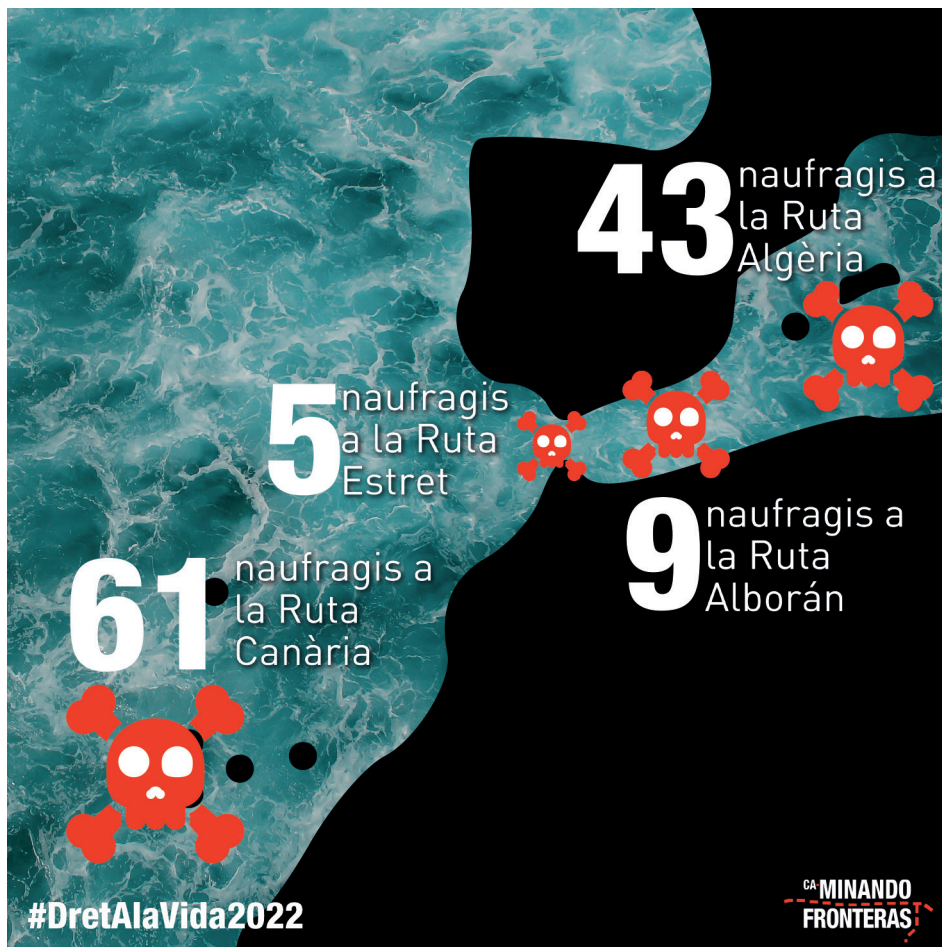
desaparegudes”, relat extret de la *helpline* del col·lectiu Ca-minando Fronteras.

“El passat 10 d’agost de 2022 van sortir des de Tan Tan 62 persones, entre elles 10 dones i quatre nens. Durant aquests dies va haver-hi altres embarcacions pneumàtiques també en la zona, però aquestes 62 persones no van ser localitzades.

Moltes famílies van contactar a la nostra organització, preocupades per no saber dels seus éssers propers. Fins a 19 d’elles ens van manar les fotos dels seus familiars, amb l’esperança de poder trobar-los, de poder almenys recuperar els seus cossos. Van escriure des del Senegal, Alemanya, Tunísia, Guinea, el Marroc, Espanya, Illes Comores, Costa d’Ivori, França. Encara avui, continuem podent dir-los únicament que els seus éssers propers continuen desapareguts.”.

relat extret de la *helpline* del col·lectiu Ca-minando Fronteras.

NOMBRE TOTAL DE NAUFRAGIS

Aquest és el total de naufragis que el nostre col·lectiu ha documentat durant aquest temps. Cadascun d'ells ha estat reconstruït per a aconseguir un relat que expliqui a les famílies les situacions que els van provocar i que posi llum a les històries de les persones que van perdre la vida i aquelles que van sobreviure. També hem analitzat els factors que van provocar les tragèdies, i aquests de manera individual o conjunta són els responsables de les morts i desaparicions durant l'any 2022:

- No es van activar mitjans de cerca i rescat. Això succeeix sobretot en Alboran, Balears i en els rescats de la zona Atlàntica coordinats pel MRCC de Rabat.
- No es van activar els mitjans de cerca amb celeritat malgrat tenir la posició on estava succeint la tragèdia.
- No es van activar els mitjans de cerca necessaris, insuficients mitjans marítims i falta de mitjans aeris que compleixen una labor important en les cerques.
- Negligència per part dels serveis de rescat espanyols.
- No es van desplaçar mitjans aeris malgrat haver-hi persones a l'aigua.
- Falta d'informació i transparència a causa de realitzar-se maniobres militars en zona, a les quals van participar forces militars dels Estats Units i marroquines.
- Retard en l'intercanvi d'informació entre Salvamento i el MRCC Rabat.
- No es van coordinar de manera eficaç els serveis de rescat de tots dos països.
- Informació incorrecta facilitada als serveis de rescat i que va dificultar les labors de cerca.
- La comunicació de la nostra organització amb els serveis de rescat va ser difícil, no van tenir en compte les alertes que aportàvem i van obviar la situació de risc que els estàvem presentant. Això va succeir sobretot amb treballadors de Salvamento Marítimo, sent més complicada la relació amb les alertes facilitades a les torres de control d'Almeria i Balears.
- Falta de coordinació entre el Marroc i els serveis de rescat espanyols per a salvar vides. Espanya no activa serveis de rescat malgrat tenir informació que el Marroc està efectivament cometent omissió del deure de socors. Aquestes situacions s'han produït també en aigües on la responsabilitat SAR correspon a l'estat espanyol, especialment en la regió situada entre Laayoune i Dakhla.
- Grans distàncies amb insuficients mitjans per a recórrer-les.
- Embarcacions que van perdre el rumb.
- Embarcacions amb sobrecàrrega.

- Embarcacions que van sortir amb orografia complicada i que van tenir accidents a la sortida.
- Angoixa i pànic de les persones que van en les embarcacions i que provoquen que aquestes bolquin; fins i tot que els tripulants es llancin a la mar perdent les seves vides, desesperats per la por.
- Precipitació d'un vaixell de càrrega que va efectuar un rescat sense tenir condicions per a fer-lo. Falta de claredat de per què van iniciar aquestes labors.
- Omissió del deure de socors per part de vaixells de pesca, en tenir por que se'ls criminalitzi si efectuen aquest tipus de rescats.
- No es van fer cerques actives dels cossos després d'haver-se produït la tragèdia.
- Els supervivents de tragèdies van sofrir tortures, tractes inhumans i degradants després d'arribar a terra.

VÍCTIMES DE LES TANQUES

El 24 de juny trenta-nou persones van perdre la vida en la tanca de Melilla. Aquesta data fatídica ens va fer recordar a les víctimes de l'any 2005, que van morir també en les tanques i sobre les que es van utilitzar mitjans terribles de dissuasió, entre ells bales de foc. Les imatges d'aquest dia també ens van evocar en la memòria les víctimes de Tarajal l'any 2014.

L'acord renovat de bon veïnatge entre Espanya i el Marroc es va implementar d'aquesta forma real en el terreny, i ens va permetre veure els danys terribles de la seva aplicació.

“Va ser llavors quan vam començar a caure. Tothom va començar a caure, un darrere l'altre. Els policies van pujar fins dalt, ens van fer baixar fins a atrapar-nos. A alguns els disparaven. Hi havia molts morts. I a nosaltres ens van tirar al sòl, ens van colpejar, ens van llançar... gas lacrimogen en la cara. Tot això fins que... Si ploraves, continuaven pegant-te. En canvi, si et feies el mort, et deixaven en pau. Però si ploraves, no et deixaven en pau”, explica una víctima de la massacre.

“Ens picaven fins i tot quan estàvem tirats en el sòl, no teníem forces, estàvem ja al límit del cansament”, explica una víctima de la massacre.

“Em vaig quedar molt en xoc, em van pegar molt. No puc recordar moltes coses ara. Van colpejar al meu germà al cap, a mi al cap, en la cintura. Portaven sabates molt molt grans, per a colpejar-me, per a colpejar-nos. Molta, molta gent estava tombada, la cosa no era fàcil. Molta, molta gent va morir, molta, molta. Fins i tot el meu germà que em va salvar no l'he tornat a veure. Aquesta (ferida) me la van fer molt molt gran abans de portar-me al transport per a portar-me a Oujda. La policia ens va colpejar i ens deien que érem gossos, gossos i que som ximples”, declara una víctima de la massacre.

“Les forces auxiliars m'han colpejat amb la porra, em deien ‘brut negre’. Em calcigaven amb les seves botes i aquí he notat que els meus ossos es partien. He vist els cossos dels morts, eren uns trenta. Han trucat a l'ambulància per a traslladar-nos, aquí també han ficat els cadàvers en la mateixa ambulància. Hem arribat a l'hospital i ens han deixat a tots en el sòl, morts i ferits. El meu amic ha passat quatre dies en coma, després s'ha despertat. Va rebre una bala al cap. Els militars ens han matat, ho he vist amb els meus propis ulls. Estic viu, Déu ha volgut que viva, però he perdut a cinc dels meus amics. Els vaig veure morir amb els meus propis ulls”, relata una víctima de la massacre.

NACIONALITATS

L'origen de les víctimes conta d'alguna manera la seva història migratòria i les causes que els van portar a ser expulsats dels seus territoris. Ens permet també analitzar els trajectes migratoris i l'impacte de les violències que afronten durant aquests. El context, les comunitats, permeten també construir un discurs basat en la seva condició de persones.

Les condicions d'expulsió dels territoris van ser les següents:

- Conflictes bèl·lics que suposen greus amenaces per a la vida: persecucions polítiques, exilis forçosos, violència armada...
- Polítiques extractivistes neocolonials.
- Empobriment agreujat pel canvi climàtic.
- Empobriment agreujat per la pujada dels preus i la falta de mitjans bàsics de subsistència com el cereal.
- Empobriment agreujat per la falta de treball i l'absència de les

condicions materials necessàries per a desenvolupar un projecte vital; manca de perspectives de futur agradables o desitjables

- Violències masclistes.
- Violències contra col·lectius LGTBI+.
- Defensores i defensors de drets humans que fugen després d'haver lluitat per l'accés a drets socials, reforçament democràtic i/o contra la corrupció.

La Frontera Occidental Euroafricana: territori de guerra

Durant aquest any hem documentat les violències que sofreixen les persones en els trànsits migratoris, i que constitueixen un sistema d'atac constant als seus drets humans.

Externalització / Militarització

Els processos d'externalització de fronteres lligats al control del moviment determinen les relacions entre els països. Pel que fa a aquest any, la militarització ha estat determinada pel nou acord entre l'estat espanyol i el Marroc, on s'han intercanviat reconeixements d'interessos territorials i dotacions econòmiques en contraprestació pel bloqueig i repressió de les persones en moviment.

Podem destacar les següents eines d'aplicació de la violència en l'externalització:

1. Detencions sistemàtiques il·legals i/o arbitràries:

- Ús de dependències d'administracions públiques no lligades al Ministeri de l'Interior per a detencions forçoses. Aquests centres no estan subjectes a un control judicial i les persones detingudes es troben en situació d'indefensió administrativa. No compten amb representació lletrada, i les organitzacions socials tenen limitat l'accés per a aportar ajuda humanitària.
- Detencions sense procediments administratius ni garanties. En els últims mesos els arrestos massius en tot el territori controlat per les autoritats marroquines del Ministeri de l'Interior, s'han multiplicat. El concepte de "ciutat frontera" s'ha ampliat fins a incloure la persecució de les persones migrants en territoris de l'interior.

- Intervenció en les detencions i en el control migratori d'altres administracions externes als serveis d'estrangeria. En aquest sentit, durant aquests anys hem detectat un augment de centres socials i col·legis que s'usen com a espais de detenció de persones migrants. D'altra banda, la col·laboració d'altres funcionaris d'administracions públiques, com a personal d'hospitals, col·legis, i jutjats de família, en l'assenyalament de les persones migrants i el seu control en el marc repressiu migratori.

2. Ús sistemàtic de la força:

- Tant en les detencions, controls, o actuacions a peu de platja o tanca, l'ús de la força que es desplega per part de les forces de seguretat de l'estat és exponencialment desproporcionat, considerant a les persones migrants una amenaça i no subjectes de dret. S'ha fet ús de material antidisturbis, i fins i tot armes de foc i s'ha atacat de manera directa el principi de l'ús progressiu i diferenciat de la violència.

“Quan vam arribar a la riba, vam veure un comboi de militars, amb les seves motos. Al principi, van tractar d'impedir que pugéssim a l'embarcació, però després ens van dir ‘vinga, tracteu de pujar-hi’. Hi vam pujar i, quan ens disposàvem a anar cap a la mar, van començar a carregar. El meu amic que estava al meu costat va rebre un tret que va foradar també la zòdiac. Jo mateix vaig rebre dos trets, un en la cuixa i un altre a l'esquena. Mai havíem vist gens similar, militars disparant foc real contra passatgers.

Vam haver de fer mitja volta i, quan vaig poder baixar de la zòdiac, vaig veure a una dona tendida sobre la sorra. Havia rebut una bala en el pit. Hi havia sang pertot arreu. Vaig cridar als militars, els vaig demanar que deixessin de disparar, em van colpejar dues vegades. Després van arribar els gendarmes però, per a quan van arribar, la dona ja havia mort.”, relata un home ivorià, supervivent de l'atac de Akhfennir.

- Violabilitat del domicili. Les detencions de les persones migrants usant la força s'han fet a les cases on viuen, trencant les portes per a efectuar les detencions. Es produeixen fins i tot de nit, i no solament s'ataca a les persones sinó que se'ls roba tot el que tenen dins del domicili.
- Ferides com a conseqüència de les càrregues policials. En les detencions les persones resulten ferides fins i tot quan no oposen resistència. La majoria dels danys que es produeixen es deuen a fractures perquè una pràctica sistemàtica és colpejar fins a partir ossos i impedir la mobilitat que permeti la fugida de les persones migrants.

- Batudes en assentaments informals. Aquestes són especialment violentes, usant desplegaments militars que utilitzen el bloqueig a l'accés a l'aigua i al menjar com a forma de tortura. Les forces de seguretat s'acompanyen de grups criminals locals que acaben de robar i fer terra cremada quan es retiren els militars amb les persones migrants detingudes.

“Primer, quan ens van intentar atacar, ens vam haver de moure del lloc perquè no volíem lluitar amb ells. Així que ens van intentar disparar molt de gas lacrimogen, ens en vam anar. Era millor que ens canviéssim de lloc, ens vam aproximar a la frontera. El matí del dijous 23 de juny, mentre estàvem cuinant ens van estar disparant gas. Van venir més de 300 (militars) una altra vegada. Vam intentar córrer, però eren molts. Vam intentar protegir-nos, perquè estaven disparant a molta gent, fins i tot a la muntanya van ferir a molta gent”, declara una víctima de la massacre.

3. Discriminació racial:

- S'efectuen detencions de persones negres fins i tot si aquestes tenen documentació que acrediti la seva residència al país. Durant aquests mesos demandants d'asil, refugiats i treballadors migrants han sofert detencions lligades al color de la seva pell i/o procedència. Els seus drets han estat violentats i el Marroc ha violat la Convenció dels Treballadors migrants i les seves famílies en el marc de l'acord de control migratori signat amb l'estat espanyol. El 13 de febrer vam conèixer la dolorosa notícia de la defunció del camerunès J. B., que va perdre la vida en un desplaçament forçós al sud del país resultat d'aquests controls racials.

4. Desplaçaments forçosos i expulsions col·lectives:

- Després de les detencions, les persones han sigut desplaçades a ciutats com Beni Mellal, Taza, Agadir, Casablanca, que actuen com unes “ciutats coixí” de les quals les persones no poden sortir. Moltes de les persones hi arriben ferides i les organitzacions i serveis de salut no poden donar resposta a una situació humanitària terrible.
- Expulsions col·lectives a la frontera amb Algèria. Efectuades a partir del trasllat de persones migrants detingudes a la ciutat de Oujda, han afectat homes, dones i adolescents. Són especialment perilloses perquè el conflicte entre el Marroc i Algèria ha escalat en violència, i les migrants es troben bloquejades i són objecte de vulneracions de drets per part de tots dos països. La migració s'ha convertit també en una moneda de canvi i pressió enmig del conflicte territorial de tots dos països. Durant aquests sis mesos almenys quatre persones, entre elles un adolescent, van desaparèixer després de sofrir una expulsió col·lectiva a la frontera oriental de tots dos països.

“El 20 de setembre, després d’estar dos dies en l’aigua, van trucar a la nostra organització des de l’embarcació pneumàtica en la qual anaven 51 persones. Van trucar dient que estaven al costat d’un vaixell pesquer marroquí, necessitaven un rescat urgent. Vam traslladar la informació a les autoritats marroquines i espanyoles immediatament. Finalment el vaixell pesquer va efectuar el rescat i va portar a les 51 persones a Tan Tan. Allí van ser detingudes, entre elles vuit eren dones i una nena. A 40 d’elles, incloent dues dones i una nena, els van deportar a Zagora, al desert”, relat extret de la helpline del col·lectiu Ca-minando Fronteras.

5. Violència específica contra les dones i la infància migrant:

- Violència sexual. Està sent utilitzada per les forces de seguretat en les batudes sobretot en aquelles que succeeixen en assentaments. Una altra forma de càstig contra les dones documentada durant aquests mesos és exposar els seus cossos nus durant les batudes a la vista de tota la població.
- Separació dels seus fills i filles. Durant les detencions, batudes, desplaçaments forçosos i expulsions col·lectives s’han documentat separacions ja que la repressió també afecta a les unitats familiars.
- La infància migrant és objecte de la mateixa violència, violant l’interès superior de la infantesa i adolescència. Les persones adolescents sofreixen la mateixa violència que les adultes i són sotmeses als mateixos controls i repressió. Quant a la infantesa situada per sota dels onze anys, són també víctimes de violència directa moltes vegades, així com de les repressions usades contra les seves mares i altres persones de la comunitat migrant.
- Salut sexual i reproductiva. La violència sexual sistemàtica té un impacte sobre la salut de les dones, que s’exposen a un augment de malalties de transmissió sexual. D’altra banda, la violència continuada que les exposa a una constant mobilitat no els permet poder prendre els tractaments necessaris quan contreen malalties com a conseqüència de la repressió que sofreixen per ser migrants.

6. Indefensió:

- No hi ha procediments legals que protegeixin a les persones migrants. Les persones víctimes d’aquestes violències no tenen accés a instruments de protecció. Sense defensa legal, ni tan sols se’ls apliquen les convencions internacionals signades pel Marroc. D’altra banda, no han estat capaces de denunciar les situacions d’abús de les quals han estat objecte, perquè s’arrisquen a ser sotmeses de nou a la repressió. Es viola de facto el dret a la seguretat jurídica.

- No hi ha reparació dels danys. L'impacte de totes aquestes violències afecta a la integritat física i mental, però no hi ha espais segurs per a les persones migrants al Marroc. Algunes associacions proporcionen acompanyament que pal·lia els efectes de la repressió, però és totalment insuficient enfront del mal tan terrible que sofreixen.

7. Persecució de persones que defensen drets de persones migrants:

- Relatar les violències i demanar processos de veritat, justícia, reparació i no repetició està tenint un cost important dins de les comunitats migrants. Líders i lidereses són persones sotmeses a vigilància, qüestionades per la seva labor de defensa de drets i coartades per tal que no els exerceixin. La militarització d'aquests sis mesos en aplicació de l'acord entre Espanya i el Marroc ha suposat també la reactivació de la criminalització de les persones que denuncien les violacions de drets de les persones migrants.

“Necessito que m’ajudeu, la meva dona porta ja gairebé dos mesos a la presó. Va passar durant les batudes a Nador, la policia va venir i es va emportar a tothom. Les dones que dormien en el bosc van ser alliberades aviat, però ella estava dormint en una casa, perquè està malalta del cor... La policia va arribar, els va detenir a tots i se’ls va emportar a la presó. Faran ja dos mesos d’allò, però joestic lluny d’ella, no puc fer res”, explica l’espòs d’una dona empresonada després d’una batuda.

Tanques de Ceuta i Melilla: violació transnacional dels Drets Humans

En els intents d'accés a Ceuta i Melilla durant aquest any, ja fos a través de salts col·lectius més nombrosos o de grups d'una o dues persones, s'han constatat els següents fets:

- Ús sistemàtic de la força. El control migratori en les tanques de Ceuta i Melilla s'efectua a través d'instruments militars. S'ha constatat l'ús de gas lacrimogen, bales de goma i bales de foc real.
- Violacions al principi de no devolució. Hi ha imatges que van documentar devolucions en calent en els salts dels dies 2 i 8 de març com en el 24 de juny. En els dos primers aquestes van ser executades per les forces de seguretat de l'estat espanyol. En el cas de la massacre de Melilla les devolucions van ser executades en col·laboració amb les forces de seguretat del Marroc, que van entrar en territori espanyol i les van executar emprant la violència.
- Devolucions a països on les persones sofreixen tractes cruels, inhumans i degradants. Les persones retornades des de territori espanyol en les tanques de Ceuta i Melilla van ser víctimes de violència.
- Violacions al dret d'asil. Entre les persones que van sofrir devolucions al Marroc es troben comunitats que són potencials refugiats, com aquelles de Sudan, Sudan del Sud, Txad i Mali. Però també s'han confirmat casos de persones que fugen d'altres violències, com a col·lectius LGTBQI+.
- Devolucions de persones en situació d'especial vulnerabilitat. Persones ferides, infància migrant i víctimes de tràfic d'éssers humans.
- Expulsions col·lectives i desplaçaments forçosos, és l'última etapa que els espera a les persones després de ser víctimes de violència del control migratori en les tanques de Ceuta i Melilla.

CAMPI QUI PUGUI QUE NINGÚ ES QUEDI ENRERE DEFENSAR-SE PER A NO MORIR

UN INFORME DE:

CA-MINANDO
FRONTERAS

AMB EL SUPORT DE:

Ajuntament de
Barcelona

Nafarroako
Gobernua

Gobierno
de Navarra

